

تاریخ تأسیس

سـ ۱۳۲۴

۵ صفر الخیر

الدین و الادب

نامنده

آیده ایکی مرتبه نشر ایدلور

جلهء اسلامیه در

سـ ۱۳۲۵ ۲۰ ذوالحجه
۱۹۰۷ ۳۳ دیکبر ۱۱ غنور

محرر وصاحب امتیازی :

ملا عالم جان البارودی.

خارطیو مطبعه

قزان.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۶۹ آیت

قرآن سوره عنكبوت

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه:

بزنك رضالقمزنى تابوده ترشقان كشيلرنى يوللرمزغه البته
كوندر رزمز ودرستلكده الله يخشيلقى قيلغوچيلر برلهدر *

ايضاح

بو آيت بيك الوغ حكمتلى وكوب فائدهلى قاعدهدر، بو آيتنده
الله تعالى طرفندن بنده لرگه الوغ بشارت ويرلمش والوغ رحمت
وعده ايدلمشدر * بنده ايچون اينك بيوك وتوب مقصود يخشيلقغه ايرشو،
الله نك رضالقمنى تابودر * بو آيت آنكلانادر كه هر كم خيرلى اشنى
تيلاب وآنك تيوشلى اسبابينه كرشمه وتيوشلى روشچه ترشمه الله
تعالى آنك ياردم ويه ومقصودينه ايرشدره *

دین مقصودلری بارچهسی الله فاشنده مقبول و معتبر اشلردر*
 واول مقصودلر ایچون اجتهاد ایتو اللهده (الله رضالقینی تابوده) اجتهاد
 ایتودر پس آندای آدملرنی الله تعالی اول مقصودلرنک یوللرینه کوندلر
 یعنی آنلرنی مقصودلرینه ایرشدرلر، اوزینک رحمتینه و رضاسینه اولاشدرلر*
 بناء علیه اللهغه ایمان کلنورگان و آنک وعدهسینه اشانغان
 بندهلرگه (وبارچه مسلمانلرغه) تیوشدرکم دینی بولغان فائدهلرینی
 حاصل ایتوده هیچ بر امیدسزلنمای ترشسونلر* تمام شوق و نشاط
 اوزره، خصوصی فائدهلر بولسه اوزلری خصوصی اجتهاد ایتسونلر
 عمومی اشلرده آرالرنده بولغان الله راضی بولمغان واق توپاک توزان
 لرنی باصوب اتفاق اوزره حبل اللهغه یابشسونلر و بار همت و غیرتلرینی
 صرف ایتسونلر البته علملری و دینلری ایچون تمام ایرکونلک حاصل
 ایدرلر پادشاه حضرتلری طرفندن ویرلگان رخصت و مساعدهدن یغشی
 روشده فائدهلر*
 ا اگر الله بیورغانچه اش کورماسهلر آرالرندهغی اختلاف و نقلا-

قلرنی چیقاروب و تمام بتوروب تیوشلی و فتنده و تیوشلی روشده
 ترشماسهلر بار مقصودلرندن قوری قالورلر اوز غفلتلری اوز جهالتلری
 سببلی دنیالرینه و دینلرینه زیان کلنورگان بولورلر حکومتکه
 وسائر خلققه اوپکالر ایچون حقلری بولماس*

حاصل الله طرفندن. هیچ بر قصور و بغل (صارانلق) یوق هر
 کم درست روشده درست نیت ایله ترشسه الله یاردم ویرگوچی
 و مقصودقه ایرشدرگوچیدر*

بعض غافل و بالقاو آدملرنک ترشوب باقدم الله بخت ویرمگاج
 بولمادی دیمکلری اوزلرینک اش روشینی بلمدکارینی و تیوشلی روشلی

ترشما دقلربنی قابلاو ایچون شیطان طرفندن القاء ایدلیش بر وسوسه و حیلدر * عرب الوغلرندن قالغان من جد وجد^(۱) دیگان سوزده مذکور آیتکه موافق بیک توغری و فائدهلی سوزدر *

(۱) بعض کتابلرده و بعض علمانک تللرنده بو جملهلی حدیث دیو ذکر ایدلسده اولوغ محدثلر بیانلرنجه حدیث بولوب ثابت بولمامشدر بلکه تجربه برله ثابت و آیت شریفه برله مؤید بولغان سلفی صالحین دن کوچورلش مبارک سوزدر *

الفت و اتفاق خصوصنده

حدیث شریف

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا تحاسدوا ولا تناجشوا ولا تباغضوا ولا تدابروا ولا يبيع بعضكم على بيع بعض * وكونوا عباد الله اخوانا * المسلم اخو المسلم لا يظلمه ولا يخذله ولا يكذبه ولا يحقره * التقوى ههنا (ویشیرالی صدره) ثلث مرات بحسب امرئ من الشر ان يحقر اخاه المسلم * كل المسلم على المسلم حرام دمه وماله وعرضه * رواه مسلم عن ابي هريرة رضى الله عنه *

ترجمه

حسد (كونچيلك) قیلشمکنز، برنکنزك آلاچق نر سه کنز فی کیلوشکاپ بها آرتر دمنکنز، دشمن توتوشمنکنز، یعنی آراغه دشمنلق چیقارردای اش قیلمنکنز، ناشلاشمنکنز (اوپکا وکینه ساقلاب فاتوشمای سویلشمای ناشلاشوب یورمنکنز)

برنکز نڭ سانونینی بوزوب آنک اوستینه ساتمنکز *
ای الله نڭ بنده لری بر برنکزه فرنداش بولنکز، مسلمانغه مسلمان
فرنداشدر (هر اشڼک آنکا فرنداشچه معاملہ ایدر) آنکا هیچ وقتده ظلم ایتمز
وآنی یاردمسز، امیدسز رسوای ایدوب قالدزمز وآنکا یالغان سویلمز،
وآنی خوار کورمز *

تقوی (الله دن قورقو، ساقلانو) موندهدر دیوب رسول الله صلی
الله علیه وسلم اوچ مرتبه کوکراکینه اشارت ایدوب ایتمکن *
دخی ایتمکن: بنده نڭ مسلمان فرنداشینی خوار کورمکی یتارلک
(بیک الوغ) یمانلقدر

مسلمان نڭ هر نر سه سی مسلمانغه حرام فانی، مالی، آبروی *

ایضاح

رسول الله صلی الله علیه وسلم بو حدیث شریفده مسلمانلر آراسنڭ
دوستلق آزاییقینه، ودوشمانلق قوتلنکیینه سبب بولا تورغان نر سه لرنی
آتاغان وشول یمان نر سه لردن شدتلی روشده منع ونهی ایتمکن *
اول یمان نر سه لرنی فسقه چه اوشبو روشده ضبط ایدرگه ممکن :

(۱) آراغه کونچیلک کر مکی

(۲) یوق وبار اش سبیلی دشمانلاشوب اوپکالا شوب تاشلاشو

(۳) براگونک بولوردای سوداسینی بوزوب اوچسز صانام یا که

قیمت آلام دیوب بوزمقی

(۴) وبر مسلمانغه مالی یا که جانی یا که آبروی سارتن زیان کلنورو

(۵) بر مسلمانغه ظلم ایتو

(۶) قایو جهت برله بولسه ده یاردمگه محتاج بولغان مسلماننی

یاردمسز قالدروب رسوای ایتو

(۷) بر مسلماننى آلاو و آنکا يالغانلاو

(۸) اوزىنى بيوك و قدرلى كوروب باشقه نى خوار و كيم كورو*
 و رسول الله صلى الله عليه وسلم بوندای يمان اشلردن
 ساقلا نوده بولغان علاج و درمانغه اشارت ايدوب همه اشك باشى
 قلبك توزكلكنك و آنك تقوى اورناشوده ديو اوچ قات تنبيه ايتميشدر يعنى
 براگونك قلبنده الله دن قورقو و ساقلا نو بولسه اول كمسنه ده مذكور يمان
 صفتلر تابولماس آندای اشلر قلبك خبيث و ناپاك بولمقندن و زياده
 قساوت و غفلت اوزره بولمقندن كلدر شول جهتدن قلبى صاف
 ايمانى قوتلى، الله دن قورقولى، دينينه محبتلى كمسنه لرده موندای
 خلقلر بولمايدر*

* *

رسول الله صلى الله عليه وسلم نك بو حديث شريفنى تهذيب اخلاق
 و معامله بابنده كوب فائده لى بولغان دينك الوغ قاعده لرى و نصيحتلرى
 جملهندر*

زيرا كه مسلمانلرنك دينلرنده ثابته و عبادتلرنده دائيم دينى
 و دنياوى ضررلى اشلردن سلامت بولولرى اوز آرارلرنده الفت و محبت نك
 دائيم بولمقى و اتفاقك قوتلى بولمقى برلرگنه ممكن بولادر*

چونكه آرارلرنده دوستلق بولسه بر برينه ياردم ايدرلر و بر برينى
 ويران بولودن ساقلا رلر، دين و دنيا ساريتين كلهك ضررلرنى دفع
 ايدرگه تر و شورلر* شول روشلى دينلرى قوتلنور دنيا لرى كينكايور
 هر جهتجه سعادتكه اير شورلر*

اگر بالعكس آرارلرنده محبت اورنينه عداوت، اتفاق اورنينه
 اختلاف و نفاق اورناشسه (معاذ الله) بر برينى فغانماز و آنك ياردم ايتمز

وآنک کرکینی کرکسنمز بولوب آرالرنده بولغان دین ارتباطی (باغی ویاغاوی) اسلام مناسبتی یوقارر، نچکارر *

وبومسلمانلر نارالورلر آزغنه ییل ویغمورده بولنرغه کوب زبان کلتورر کوچسزگنه شیطان ودشمان بولنرغه غالب کلورر *
اخیرده بولنرده اسلامک چن حقیقتی یوقالور فقط اسم قالور دیانتک قوئی وروعی کیدر باری عادت ورسم قالور *

مدرسه لر مز نک معنوی اصلاحی

مدرسه لر نک معنوی اصلاحلری ایکی اش برله حاصل بولور
برنیچسی: حاجت قدرلی علم، ایکنچیسی تربیه وتهذیب اخلاق وتادیب دیو
تورلی عبارات برله تعبیر ایدله تورغان علمدن مقصود بولغان کامل سعادتکه
وچن انسانیت وحقیقی اسلامیت مرتبه علیالرینه ایرشودر. بوقسمی
— طلبه نک سلامه فطرتلری شرطیله — اولگی قسم نک نتیجه سی ومعلم
ومدرسه لر نک حسن تاثیرلری شهره سی بولدقندن بو اورنک مقدمه حکم نک گی
فقط اولگی قسمنی بیان ایتو ضرور وکافی کورله در *

علم: مکتب ومدرسه لر مز بوکونگاچه بولغانلری بارده دینه در
واصلاحلریده شول عنوان شریفکه موافق روشده یخشی ترتیبات اجرا
ایدو برله گنه حاصل بولسه بولور *

مدرسه لر مز دینه بولدقلری حالده کوب تورلی علم وفنلر نک
ضرورلقینی شوندای فنار بولماغانک ایکی جهت سبیلی ویران بولاچاقلرینی

اوتکان ده یازغان ایدم. ایندی عامه بلادمزده اولان مکاتب و مدارس ایچون آنکلادقم و ضرور کوردکم طریق اصلاحی دین فرنداشلر مه و علم یولداشلر مه شویله عرض ایدامن که :

مکاتب ابتدائیه لر دورت سنه مدتی بولوب اشبو درس لر فی

متضمن بولسونلر ایدی :

تاتارچه آنکلاب اوکو، درست یازه بلو، عربچه (قرآن) اوقوبلو (یعنی تجویدکه تطبیق برله اوقو)، دیانة اسلامیه، تاریخ انبیا و اسلام، برآز علم حساب و آزغنه جغرافیا. و برآز وقت مساعده ایتسه حدیث شریف و باشقه تورلی ترکی تللردن برآز آگاه بولو *

وشدیه لرده (*) هم دورت سنه مدتی بولوب اشبو درس لر بولسون ایدی :
تاتارچه نك قواعدی، عربچه نك قواعدی (صرفی و نحوی) قرآن اوقواتقان و مقام ایله، عربچه دینی کتاب (مختصر القدوری کیی) قواعد که تطبیق و یخششی فهم ایله، و عربچه سیر نبی دن (صلی الله علیه وسلم) برکتاب، حفظ صحت، عقاید، علم حساب (صحاح و کسور عادی و اعشاری) جغرافیای عمومیّه علی الاختصار جغرافیای دینیّه (هر یرده بولغانک قبله تانور قدرلی) جغرافیای روسیه برآز تفصیلی ایله و مختصر چه تاریخ عمومی، و برآز هندسه و منطق *

اعدادیه لر ایچون اوچ سنه مدتندّه تیوش کورلگان درس لر :
علم بلاغت، ادبیات عربیه، ادبیات ترکیه، تفسیر، حدیث، عقاید، فقه، تاریخ عمومی، سیر نبی، اصول تعلیم و تربیه، علم حساب، هندسه جغرافیا، حکمة طبیعیه دن بعض مقدمات، فسقه چه اصول فقه، كذلك اصول حدیث، حفظ صحت *

(*) رشدیه درجه سی اکثر بلادمزده معتاد بولغان صرفدن ایساغو حیغه چه بولغان درس لر درجه سیدر ایشکیده غالباً اوچ سنه اوقولور ایدی. خاضره درس لر آرتدرلرکنندن و قواعدنی عبارتقه تطبیق تیوشلی کورلرکنندن دورت سنه دن آزده تمام ایتو کوچدر.

عاليه قسمی ایچون اوج سنه لك اشبو درس لر ضرور كور له در: تفسیر، حدیث، عقاید، اصول فقه، فقاہت سبیلنچه علم فقه، وبر آزعلم طب تاریخ ادیان، اصول تعلیم و تربیه، قوز موغرافیا (علم هیأت)*

مذكور روشگی تعلیم خانه لرمزك دورت قسمینی استعداد و اجتهادی متوسط بولغان شا كرد اون دورت یلده تمام ایدر. مذكور درس لر گه دنیاوی درس لر قاتشقان، فقط دنیا ده بر نوع حیات اسبابینه كرشو ایچون حاجت كورلگان دیو نظر ایدلما سین اول علملرنی بور روش گنه او قوبر له حیات كر كلرنی ادا ایدوب بولمای بلکه اول درس لر بارچه سی قرآنی بخشی آكلاچی، و دین امور نده بصیرتلی، و ملت اشلرنده مشورتكه یرافلی، خلقنی دین و دنیا اشلرنده یالقشدرمای بخشی آلوب بارغوچی امام و مدرس لر يتوشدرو ایچون ضرور در. احياء علوم و آنك امثالی كوب كتابلرده مذكور علملرنی شرع شریف حكمنچه ده واجب یا كه مستحب دیو ذكر ایتمشلردر شول جهتدن بلاد اسلامیه نك همه سنده مذكور علملرنی (اصولی اصولسز) آرمو كوببو اوقوته كلگانلر ملكتمرده هم مدرس لرمزك اقتدارلری قدرنچه اوقوتولا كلگان حتی بخاراده و ملكتمزك ايك برنچی درجه ده سانالغان مشهور مدرس لر مزده صرف دیندن عبارت بولغان تفسیر و حدیث و فقه فنلرینه كوره آنلرغه مقدمات توتولغان و یالغوز قوت و بصیرت آرتدرو ظنیل او قولغان فنلر بش اون حصه آرتق بولا كلگان اربابی بو اشنی عوامدن قابلاسه لرده اوزلری بیک آچیق بلالر انكارغه مجاللری یوقدر*.

مكتب و مدرس لر مزی بو ذكر ایدلمش روشده قیلو حاضر نده بالفعل میسر بولوب یتمه سه ده شول پروغرامنی تیوشلی كوروب حال و قوت مساعده ایدكی قدر فعلیتكه چقاروغه تروشولسه مساهله ایدلمسه بتدریج

بولسهده مکتب و مدرسه لرمز انشاء الله اميدلى حالگه کرر لر *
فقط قايغوسنده اولوق و تيز کوندن ايشينه کرشک لازمدر و بوبابده
اتفاق مسلمين قرار و برگان پروغراملرنی ده تدقيق ايتمک کرک
اهل بصيرت و اهل تجربه طرفلرندن خيلا فکر و عقل برله بازلفان
اصولدر *

منم يازدم پر و غرام بر تقریدر و کند فکر و تجربه مئره سینی شورای
مدرسين گه عرض ايتکدر بر آز زياده و نقصان بار ايسه قايوار باب درس
و تجربه بولسهده کورساتسه و ما هو الاصلح قه تنبيه ايتسه تيوشلی
وظیفه سینی اونا گان بولور
مشورتلر قرار تابدفدن صکره تيوشلی روشچه اش کورلور *

مدرسه لرمز نك نظام جهتی

بزنگ مکتب و مدرسه لرمز حکومتک دینی اوقوش اورنلری
دیو نانولغان * خریستیان دیننده دین عنوانی برله نانولغان نرسه فقط
اعتقاد و عبادتدر شونکا قیاسا حکومت بزنگ دینی بولغان مکتب
و مدرسه لرمز دهده فقط اسلام اعتقادی و عبادتی اوقوتولا باشقه درس لر
یوق یا که دینی دگل دیو اویلاوی احتمالدر * اسلامنی بخشی نانوماغان
دینینی بخشی بلماغان مسلمانلار دهده بوندای گمان باردر *
والحال ایشبوکه: بزنگ دینمز (اسلام) الله نك قرآنک آچیق ایتدکی،

وپيغمبري محمد صلی الله علیه وسلم نك فعلى وقولى وقرارى بر له بنده نك هر بر اشینی (اعتقادی، عبادتی، معامله سینی، اخلاقی و سائر کرکړینی) و آنکا متعلق بولغان مسئل و حکمتنك بار چه سینی شاملر * وشول بابلرغه متعلق بولغان علملرنی واول علملر ایچون یاردمی بولغان فنلرنی دینی یخشی آنکلاغان ابید گو اماملرمز و مجتهدلرمز بار چه سینی علوم دینه دن حساب ایتکالنر *

بناءً علیه بزنك دینی دیولگان مکتب و مدرسه لرمزده کتاب و سنتنی و آنلرنی یخشی آنکلاوده دخلی و فائده سی بولغان علوم عربیه دن بایناق و فنون ریاضیه و طبیعی و الهیه دن بعض بابلری اوقوتولمق تیوشدر. جمیع بلاد اسلامیه ده مدارس دینه ده فنون مذکوره نك کوب عصرلردن بیرو اوقولوب کلمکی اشبو سبدن در * حتی باشقه ملتلرنك دینی آنالغان مدرسه لرنده ده دین تانوده و آنکلاوده یاردمی بولغانغه علم حکمتنك کوب فنلری اوقولادر و خرستیانلرنك « دوخاونوی سیمیناریا، دوخاونوی آکادیمیا » لرنده دینی مدرسه بولسقلری حالده بیک کوب فنلرنی پروغرامالرینه کر نکالنر اوقوتونی تیوشلی کورگانلر هنوز مذکور مدرسه لری دینی (دوخاونوی) حساب ایدله در *

پس بزنك مکتب و مدرسه لرمزنی ذکر ایدلمش درسلی و ایسکی کوب زماندن بیرو کلگان روشلری بر له تصدیق ایتدرمك و بار چه سینی مذکور روش علوم دینه اورنلری دیه نظامغه داخل ایتدرمك بتون ملت اوستینه تیوشلی بولغان بر وظیفه در. مکتب و مدرسه لرنك معارف نظارتندن چیقوب دوخاونوی صوبرانیه نظارتینه یعنی داخلیه نظارتینه تابشرلو احتمالی بو وظیفه مذکوره نك لزومینه هیچ مانع

دگل فایو محکمہ ده بولسده نظاما تصدیق ایتدرمک لازمدر *

وآنکده مساعده لی وقولایی وقتی کم نظارتنده چاغنده بولسده ده

بر کون مقدم بولسغان وقندر * اگر منم بو ذکر ایتدکم سوزلر

ایچون تدارک ایدلمسه وغم بیولمسه حکومت یایسه «دوما» غه یغشی

آنکلانولمسه بزک احوالمنی بلماینچه دینی مدرسه لرمزده آزغنه درس لر

قالدروب باشقه کرک علملر منی بارچه سینی باشقه رسمی مکتبلر گه

قالدرولری احتمالدر *

اول تقدیرده اون برنچی عدد مجله ده یازدقم کبی مدرسه لر چن

آدم بالاسی اوفوردای حالدن چیقیمی فقط استعدادسز، اشکه یراقسز

طائفه لرنک مبیترلی (ساتور اورنلری) گنه بولوب قالمقی (الله

قلاسون) بیک یقیندر *

تعليم قوتكه دليلدر

مصدره «الهلل» مجله سندن

هر ملتنيك قوتى مدرسه لرى برله در، شول سببدن بر ملتنيك شاگردلرينك كوبلىكى عسكرلرينك كوبلىكى كبيدر. بر ملتنيك استقلال ياخود برنوع امتيازغه نائل بولمقى علم وتربيه لرى برله گنده در. رسمى (جسابلردن) پيرپيس لردن ملخصا نقل ايده چك توبانده كورساتلمش جدولمزه اولغان رقملىر، شول سوزمىزگه قوتلى بر دليلدر *
دوئلرنيك عمومى خلقى برله مدرسه لرنده گى شاگردارى آراسنده غى نسبت: متمدن حكومتلرنيك تحت اداره سنده بولغان خلقلى برله مدرسه لرنده اوقوچى شاگردلرينى نسبت ايتساك، شاگردلرينك كوبلىكى نسبتنده ترقى ايندكلرينى كورورمز. حتى بوملتلر طلبه لرى آرتدقچه عسكرى، سياسى، تجارى قوتلريده آرتوب اجتماع بشريده ترقى ومدنيكه اينك يقين لردن بولورلر. مونه توبنده گى جدول متمدن حكومتلرنيك عموم خلقلى برله اوقوچى شاگردلرينك نسبتينى كورساتور. بو جدول اينك صونكى پيرپيس (حساب) لرندين معلوم اولوب خلقلرينه نسبتاشا گردلرينك كوبلىكى اعتبارى برله مرتبا يازلمشدر:

حكومت اسملىرى عموم خلقلىرى	مدرسه لرنده گى طلبه لرى	طلبه نيك عموم خلقلرينه نسبتى
جماهير متفقہ (آميريكا)	۷۶,۳۰۳,۰۰۰	۱۸,۸۸۷,۰۰۰
۲۳,۵ يوزدن		
انگلتره (آنگليه)	۴۱,۹۷۶,۰۰۰	۷,۰۰۰,۰۰۰
۱۶,۶		
ياپونيا	۴۷,۹۰۰,۰۰۰	۷,۵۵۱,۰۰۰
۱۵,۷		
گيرمانيا	۶۵,۵۰۰,۰۰۰	۹,۴۰۰,۰۰۰
۱۵,۶		
آوستريا	۲۶,۱۵۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰
۱۵,۴		

فرانسیه	۳۹،۲۰۰،۰۰۰	۵،۵۰۰،۰۰۰	۱۴،۳ یوزدن
ایتالیا	۳۳،۰۰۰،۰۰۰	۴،۷۰۰،۰۰۰	» ۱۴،۱
روسیه	۱۲۵،۵۰۰،۰۰۰	۶،۰۰۰،۰۰۰	» ۴،۸
مصر	۱۲،۰۰۰،۰۰۰	۲۵۷، ۶۹۴	» ۲،۱
هند	۲۴۹،۰۰۰،۰۰۰	۵۰۰، ۰۰۰	» ۱،۷

بو جدولدن ظاهر اوله که طلبه لری کوبلکده جمهیر متفقہ قدر هیچ دولت و حکومت یوق ایمش، بولرغه عجلنوبده بولمای چونکه آنلر تعلیم و تربیه لری آرقه سنده انگلیزلر قولندن قوتلوب استقلال یمیشینی آشادیلر. بویمشنک طعمی ولنتی بولرننک تعلیم و تربیه باینده بولغان رغبتلرینی برقات دخی آرتدردی. وشول علملری سایه سنک اختراعات، صناعات، و تجارتلری بودرجه که قدر ترقی ایدوب آوروپانی حتی بتون عالمنی حیرتک قالدریلر.

بولردن صوکره انگلتره حکومتیدر. لکن انکلیزلر تعلیم باینک نیقدیر سعی و غیرت ایتسه لرده آمریقاییلردن کوب آرتکدرلر.

انگلتره دن صونکره یاپونیا دولتیدر، بو دولتک ترقینه شوقیلغی مانع اولماینچه انگلتره دن باشقه آوروپا دولتلرینه سبقت ایتمشدر. بولای بولغاچ بولرننک اداره مشروطه نعمتنه نائل اولولرینه هیچ عجلنوب بولمایدیر. اوستدنکنه قارادقمزده بو درجه که ایرشولری فوق العاده اش بولوب کور ولسه ده تعلیم و تربیه باینده قایو صفقه ایرشدوکلرینه مطلع اولورسه ق هم طبیعت و ناموس العام اوزرینه یوردکلرینی ده کورساک بو نعمتکه ایرشولری حقیدر دیمکه مجبور اولورمز.

آنلر مشروطیتنی تعلیم لری آرقه سنده آلوب بزلر ایسه تعلیم و تربیه ده آنلردن کوب آرتکمز، آنلرننک طلبه لری بزننک طلبه لریمزننک

بىدى مثلى اولوب علوم و معارفلىرى ديساك بىزنىڭ معارفلىرىمىزنىڭ يېرىمى
 مثلىدۇر. ياپونىيالىرىنىڭ ۴۱۰ معلم و ۵,۸۵۱ طلبەلى حقوق، طب، ادبيات،
 ھىندىسە، زراعت شەبەلىرىنە آيرىلغان بىكى دانە اونىۋېرسىتېتلىرى و
 ۱,۱۰۰,۰۰۰ مجلد كىتاپقە مالىك ۱۰۰ دانە كىتەپخانىلىرى، ۱,۵۹۰ بىتلى غىزىتە
 و ژورناللىرى دە نظر اعتبارغە آلنورسە اوزمىزنى آلنرغە نىسبەت ايتودن
 اويالورمىز.

صوڭقى محاربه لىرنىدە، يىر و خىلقلىرى جەتتىن آوروپا دولتلىرىنىڭ
 بىر نىچىسى سانالغان روس دولتىنە غالب اولمىقلىرىدە محل تەجىب دىگلىدۇر
 چۈنكى روس دولتى نىقدىر بىيوك بولورسەدە علوم و معارفىدە آوروپا
 دولتلىرىنىڭ ھەر قايسىسىدىن آرتىدەدر چۈنكى يۈز آدمگە تەقريبەن ۵ كىنە
 شاگردلىرى بار شولاي بولا توروب اوزلىرىنىڭ حاللىرىنە موافىق
 بولماغان مشروطىت سورايلىرى. بىزلىر وېزىدە توبان ھىندى قىرداشلىرىمىز
 نىچوك ايتوب مشروطىت آلورغە موفىق بولىق؟ حاضردە كۈبىز جەھالت
 خىستەلىق بىرلە خىستەلىرىمىز * ھەر كىم اوز آغرىقىنى اوزى يىغىشلىق بىلگەنلىكىدىن
 آغرىقىنە اوزى دوا ايتوب جەھالت خىستەلىرىدىن قوتتورغە سەئى ايتسون.

مىسىر مىدرىسەلىرىنىڭ كىچىك و حاضرىكى حاللىرى

بىزلىر مىدرىسە و مىدرىسەلىرىمىز دەگى شاگردلىرىمىزنىڭ گەنە آزلقىدىن شىكايەت
 ايتىمايمىز بىلكە اصول تەلىم يوقلىقىدىن و علوم عاليەلىرىنىڭ آزلقىدىن، علوم
 و فنونلىرىنىڭ اوز تەلىمىزگە باشقە تىل بىرلە تەلىم ايدىلىدىنىدىن دە شىكايەت
 ايتەمىز. مۇنە صونىك ۱۹۰۷ سەنەنىڭ رەسمى پىرپىسىدىن (احصائات)
 آنىكلاشلىقىغە كۆرە ھۆكۈمەت و بىرلى و اجنبى اھالى طرفىدىن آچىلغان خىصوصى
 مىدرىسەلىرىدە جەمئىي ۲۵۷,۶۹۴ مىدرىسە طلبە بولغان. بۇ مىدرىسەلەردە
 ۴۵۵۴ دانە اينىك كىچىك مەكتەپلىرىمىز دە اوقۇچى ۱۶۵,۵۸۷ مىدرىسە كىچىك

شاگردلر يمزده داخلدر آنلر دين فالغانلري مختلف مدرسه لرده و مختلف سانه بو جدولدن ظاهر اولور.

ابتدائيه طلبه لري — ۵۱,۰۰۰

پروغيمنازيه — — — ۱۶,۷۷۵

غيمنازيه — — — ۴,۳۰۰

بيوك مدرسه لرده — ۱۶,۵۵۷

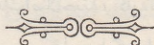
ريميسليني و باشقه لرده ۳,۴۷۵

مجموعى ۹۲,۱۰۷

بونك اوستينه سؤتعليميني ده نظر اعتبارغه آلساق متمدن ملتلردن كوب آرتقه فالغانمزغه تأسف ايدوب آلفه كيتونك چارهمنى از لرگه مجبور اولورمز. مصرغه انگليزننك مداخله ايتكان سنه سى يعنى ۱۸۸۲ نچى يلدده مصر مدرسه لر ننده گى طلبه لر نك عددى ۱۵۵,۶۲۳ كه بالغ اولمقده ايدى. بو واقعه دن بش سنه لر كيچكچ يعنى ۱۸۸۷ نچى سنه لرده مجموع طلبه لر ۲۰۰,۰۰۰ گه بالغ اولديلر. بو ايكي وقنده غى طلبه و تعليمنى چاغشدر وب قاراساق آلفه آلاماى بلكه آرتقه آطلادقمز ظاهر اولور. چونكه ۱۸۸۲ نچى سنه لرده ابتدائيه ده تحصيل ايتوچى شاگردلر ۱۳۷,۵۵۳ عددده بالغ بولغان ايدى بوكون ايسه ۵۱,۰۰۰ عددگه، اولده اورته مکتبلر شاگردلري ۹۵۶: ۴ عدد اولوب بوكون ايسه ۴,۳۰۰ گه قدر تنزل ايتمشلردر. اما علوم عاليه و فنون تعليمى بوكوننده بادی نظرده اولگيگه نسبتا كوب كورلسه ده چونكه مدارس عاليه لرده گى شاگردلرده ۱۶,۵۵۰ عددده بالغ اولمشلردر لکن بو عددنك ۱۰,۰۰۰ قدرى جامع ازهرده تحصيل

ایتوچیلردن اولوب مأمولمز بولغان ترفیگه اساس اولغان فنون آنلرده بیک سطحی اوقولوب فقط علوم دینی و ادبیات عربیه فنلرینه گنه منحصزلردر. یوقاروداغی جدولدن ظاهر اولدقینه بناء شاگردلریمز نك كوبره گی ابتدائی درجه سنده اولوب بولنر نك فائده سی انكار ایدلمز سده ملتزم نك مترقی ملتلر صفینه كرمکی ایچون بولنر نكغه كوبلکی فائده ایتمیدر. شولایده حریت سایه سنده مطبوعات اشی اولگی گه نسبتا یكرمی الوش ترقی ایتدی وشول نسبتده كاتب ومحررلریمز و اوقوچیلر مزده كوبایدی لکن نی فائده، اوقوچیلر مزاش وسیاست آكلارلق اولمغاچ كاتب ومحررلریمز نك یازغان افكارلری غزیته ومجله صحیفه لر نده هیچ تأثیرسز قالادر. ایتاچك سوز منك خلاصه سیده: ملت وامتنك ترفیسی مدرسه لر نك كوبلکی برله گنه در شول سببدن كركسه حكومت وكركسه اهالی طرفندن بولسون مدرسه لر نی كوب آچوب و آنلرده اوقوله تورغان علم وفن لرینی عالیشترورگه بار قوتمز برله سعی وغیرت ایتارگه كرك. «الهلal» ترجمه سی مونده تمام یعقوب

المجله: «الهلal» مصر نك میری مکتبلری انگلیس نظارتنه، وانگلیس روحی وتأثیری آستنك بولدقندن اهالی ایچون اهالینك اوزلری تیلاگان روحده وترتیبده اولان خصوصی وملی اورته وعالی مکتبلر تأسیس ایتونی توصیه ایتهدر امیدلی وملت ایچون فائده لی ترقینی شونده كوره در الهلal نك بو فکرینه «المواء» کییلردن كوب مطبوعات مشار كدر *

هندده عليکده کليه سی (۱۲ نچی نسخه دن صونک)

مدرسه آچیلدغه فقط توقوز اون غنه شاگرد بولسه ده پیر و غراملرین .
 اوقتقان و بلرگان فنلرین کورگاچ شاگرد آرته باشلاغان و شول
 سنه ده ۵۹ شاگرد، بونلرنی تربیه ایتوچی اوقتوچی یدی کشی بولغان،
 سید احمد خان همان هندنک زور شهرلرنده یوروب امیرلرینی ،
 بایلرینی، عالمرینی کوروب تورلی یرلرده نطقلر سویلاب اوزینک
 خالص مسلمان ایکانین و بو کلیه ایچون اجتهدی دین اسلام و مسلمان
 نلرنک ترقیسینه اجتهد ایکانین آنکلاتوب هر یردن اعانت جیا
 باشلاغان هندده گی انگلیز حکومتی بو کلیه نک انگلیزلر ایچون
 فائده لی بولاچاغین اویلاب آلارده کلیتلی اعانه ایتکانلر . کلیه ده آورو-
 پالیلردن و مسلمانلردن اقتدارلی معلملر بولوب بیک اهمیت بیروب
 اوقتول یغندن یلدن یل اوقتوچیلر ده آرته باشلاغان .

خصوصاً « جمعیت علمیة اسلامیه » اسمنده هر یل بر مرتبه
 هندستان نک تورلی یرلرندن اسلام عالمری جیولوب و چاقریلوب
 تعلیم، نشر علوم خصوصلرنده مذاکره ایته تورغان جمعیت آچدغه
 کلیه نک شهرتی آرتمش حقیقتنی آنکلاوچیلر و یاردم ایتوچیلر کو بایش
 کلیه نک درس لرینی اصلاح ایتوب بناسینی ده یلدن یل زور ایتوب بنا
 ایته باشلامشلر . ۱۸۹۸ نچی سنه ده سید احمد خان وفات ایتدکده ۳۵۰ قدر
 شاگرد بولمشدر . آندن صونکره نواب محسن الملک اسملی نفوذلی ،
 اقداملی بر ذات مدیر تعین ایدلوب بو ذاتده علی کده کلیه سینک
 ترقیسینه، بناسینک و فنون نک اصلاحینه، کلیه نک وارداتین آرتدرغه اجتهد
 ایته باشلاغان . کلیه نک يتوشدرگان شاگردلری غیرتلی، اقداملی، دین

وملت ايچون فايغروچان ذاتلر بولغانين كورگاچ هند مسلمانلريده آرتق اعانت ايتنه باشلاغانلر. اولده شاگردگه محتاج بولغان كلييه حاضره كيلگان شاگردلرنك كوبلگمدن قبول ايتماينچه فايتاروب يبارورگه مجبور بوله باشلاغان.

۱۹۰۶ نچي يلدە ۸۰۰ يوز قدر دواملي شاگرد بولوب سنوي ۱۰۰۰۰۰۰ قدر مصارف توتولمشد. بو آقچه نك تقريبي اوچدن بري هندده مسلمان خان زاده لرنندن، ايكنچي اولوشي شاگردلردن اوقافلردن، اوچونچي الوشي بتون هندستان مسلمانلرنندن جيولغان آقچە دن توتولمشد.

كلييه ده روشلري تربيه وطلبه نك معيشتلري

تربيه ده ايكي نرسه گه اهميت بېرو تيوش برسي تربيه علميه وعقليه: شاگردلرگه تورلي علملرن اطرافلي اوقتوب عقللرن توسيع ايتمك، ايكنچي تربيه بدنيه: شاگردلرنك صحتلرينه اهميت بېرمكدن. اگر بو ايكي تربيه نك برينه اهميت بېروب ايكنچيسينه اهميت بېرلماسه «توغري عقل سلامت بدنده» قاعده مقرره سينه خلاف بولوب يتوشكان شاگردلر لازم درجه ده فائده لي بولوب چيقيمايلر.

ولهذا علي كل كلييه سي بو ايكي تربيه گه هيك تربيه اخلافيه هر قايسينه مساوي درجه ده اهميت بېرگان شويله كه: كلييه ادارهي مدرسه نك اورنده انگليزلر اصوليني رعايه ايتوب بيوك شهرلرگه بنا ايتماينچه علي كده كبي بر كچكنه شهرگه همده زور شهرلرده بيك كوب بوله تورغان اسباب لهودن طلبه نك احترازلري ايچون كلييه ني شهردن ايكي اوچ چاقرم قدر يراق بيرگه بنا ايدلمشد.

مدرسه شهردن چیتده بولدیفندن مدیرلر معلملرده همهسی بر گه بولوب کیچه کونلر شاگردلرنک حاللرن کوروب لازم بولدفده تنبیه ایتوب تورالر.

کلیه نك مخصوص مسجدی بولوب نماز اوقوغه خبر ایدلکده همهسی شونده جیولوب جماعت برله نماز اوقیلر نمازدن قالغان شاگرد مدرسه نظامینه خلاف ایش قیلغان بولوب کورونده در.

طلبه نك آشاو ایچولری همهسی کلیه ده در. بای، فقیر هیچ آیر.. لماینچه همهسی بر گه اولتوروب آرالرنده بر معلم اولدیغی حالده آش آشیلر. کلیه نی بنا ایتکان وقتلرده اوچ تورلی آش بولوب بایلر نك اوزلرینه، آفچه سز یا که آزاراق آفچه تولا گانلر نك اوزلرینه مخصوص آش بولغان. صونکره لری مونک تربیه جهندن آزاراق ضرری کورلدیکندن حاضره همهسی نك آشاو ایچوی مساوی ایدلمشدر. معیشتکه تعلقی ایشلر نك ادارهسی وعمومی نظاملر نظارتی انگلیزلر اصولنچه شاگردلر نك اوزلری نظارتنده در. (فرانسوزلر ایسه ضابطلر واسطه سیله نظارت و اداره ایتلر).

کلیه ده ریاضت بدنیه ده مجبوری بولوب هر کون اولی دن صونکره کلیه نك هیئتی طرفندن تعیین ایدلگان اویونلر نك برسینی اوینامق صحتنی اعتدال درجه سنده حفظ ایچون مجبوری و لازم کورله در. بو اویونلر نك بعضسی اوزلری آراسنده معروف اویونلر دن و بعضسی انگلیزلر دن آلمشدر.

کلیه نك مخصوص آطلری ده بولوب طلبه دن آط اوینینه شوقلری بولغانلرینه هر آیفه اوچ روبله مقدارنده آفچه آلینوب اویله دن صونکره بر ساعت مقداری مخصوص بر ضابط (آفیتسیر) طرفندن

نظارت وتعلیم ایدیلدر. بو اوینلر ایچون لازم بولغان مصارف طلبه‌نک کندیلرندن جیوله، يتوشمگانینی بعض همت ایه‌لری طرفندن تسویه ایدیلدر.

علی‌کده کلیه‌سی شاگردلرنده اجرا ایدلمکده اولان نظام :

ایوته بش یارم ساعتده یوقودن تورالر
۵ یارمدن ۶ یارمغه قدر ایرته نماز ومصحف شریف اوقیلر.
۶ یارمدن ۷ گه قدر ریاضت بدنیه (گیمناستیک)
۷ دن ۸ یارمغه قدر عمومی بر اورنده بر معلم نظارتنده درسکه حاضر لانه‌لر
۸ یارمدن ۹ یارمغه قدر ریاضت بدنیه آشاو، ایچو.
۹ یارمدن ۱۲ یارمغه قدر درس اوقیلر
۱۲ یارمدن ۱ یارمغه قدر آش آشیلر اولی نمازی اوقیلر
۱ یارمدن ۳ یارمغه قدر درس اوقیلر
۳ یارمدن ۴ گه قدر ایکندی نمازی اوقیلر
۴ دن ۶ غه قدر ریاضت بدنیه وهر تورلی اویونلر، استراحت
۶ دن ۷ یارمغه قدر آفشام. آشاو، ایچو یستوایل مشغول بوله‌لر.
۷ یارمدن ۹ غه قدر درس حاضر لیلر
کلیه طلبه‌سی آش ودرس، وقتنده ایوده بلامق شرطی برله یوروگه اختیار لیلدر.

کلیه بر نیچه بنالردن عبارت بولوب هر ایونک مخصوص کتبخانه‌سی وشول ایوگه مخصوص کچککنه بر جمعیتی واردر. کلیه‌نک اوزینه مخصوص

مطبعه‌سی، هفته‌ده ایکی مرتبه آردو هم انگلیز لساننده چیغه تورغان غزیتیه‌سی باردر طلبه مشغولیتلری بولمغان تعطیل وقتلرنک کندیلری آچه جیوب بنا ایتکان «جمعیت اتحاد» یورتک معیشت ایتهلر. بو اتحاد جمعیتی معلملرنک مداخله‌سندن باشقه شاگردلرنک اوزلری طرفندن اداره ایدلمکده، اعضالری وریسلی ده هر یل اوزلرندن صایلانمقدور. بو جمعیتک زور بر بناسی بولوب شونده زور بر کتبخانه‌سی، یوز قدر غزیته و مجله کیلوب توره تورغان قرائتخانه‌سی، مهم مسئله‌لرده مذاکره ایتو، خطبه‌لر سویلارگه اویرانو ایچون زور بر زالی وارد. طلبه‌لر جمعیتلرنک وطن منافعنی، بتون عالمده اولان اهل اسلام احوالینی، ملتک فائده ایتونی باشقه ملتلرنک اسلاملرغه معاملهلرنی مذاکره ایتوب وبو بابده خطبه‌لر سویلاب دوام ایتدیره‌لر. کلیه ده «انجمن عرض» اسمنده دخی بر جمعیت وارد.

شویلهکه: کلیه ده توره تورغان شاگردلر حجره‌سینک زور لغینه قاراب ۱۲۰ صوم دن ۱۸۰ صومغه قدر آچه تولیلر. لکن بو آچه‌نی هند شاگردلرینک بعضلری تولای آلمدفلرندن فقیر شاگردلرگه یاردم ایچون بر جمعیت آچیلمشدر. بو جمعیت اعضاسی بایلری، فقیرلری همه‌سی قوللرندن کیلگان قدر اطرافندن آچه جیوب محتاجلرغه ویره‌لر، کلیه طلبه‌سی‌نک یوزگه آلتیشی یارتی آچه‌لرین تولاب یا که بتونلای تولامیچه مجانا قبول ایدلگان ذاتلردر.

لکن بو جیولغان آچه‌نک قایسی شاگردلرگه صرف ایدلگانن فقط اداره اعضالری غنه بیلدیگندن مدرسه‌ده بای و فقیرنک هیچ بر جهندن فرقی یوفدر. بو انجمن عرض هر یل مستحق شاگردلرگه اعانه‌دن ماعدا تورلی یرلرگه خطیبلر یباروب تعلیمنی ترقی ایتدرو مکتبلر بنا

ایتو خصوصنک خطبه‌لر سویلرلر و بعض یرلرگه جمعیت صوماسندن مکتبلر بنا ایتدکاری کبی بعضلرندن جمعیت فائده‌سینه اعانت‌ده جیه‌لر انجمن عرض ۱۹۰۶ انچی سنه ایچنک یکریمی منک روبله قدر آقچه طوپلامشدر. بوایکی جمعیتدن باشقه شاگردلرده علوم اجتماعیه و تربیه عقلیه‌گه اهمیتنی آرتدیره تورغان صنفقه یسا که بر ایوگه مخصوص جمعیتلرده باردر. همده مخصوص وقتلرده جیولوب مذاکره و تفتیش اینه تورغان جمعیت تاریخه‌لری واردر.

شوشند این جمعیتلردن طولایی کلیه شاگردلری آراسنده حییت ملیه، غیرت، صداقت، اتفاق قوتلارنوب منفعت شخصی‌دن مصلحت عمومی‌نی آلدده توته تورغان ذاتلر بولوب چیغه‌لر و چیققدن صونکره بر برسینه خبرلاشوب یاردم ایدیشوب تورالر. کلیه‌نک رواچینه اینک زور سببلرنک برسیده یتوشکان شاگردلرینک مصلحت عمومی‌گه اهمیت بیرولری و بونک ایچون منفعت شخصی‌نی فدا ایتولریدر. (۱)

انکلیزلر بومدرسه‌ده یتوشکان شاگردلرینی تقدیر ایتوب آنلرغه هر تورلی سیاست، واداره ایشلرینی تابشر مقده‌لردر. هندستان‌نک باشقه مدرسه‌لریده حاضره علی‌کده کلیه‌سینی نمونه توتوب مدرسه‌لرینی نظامه قویو ایچون علی‌کده شاگردلرینه تابشر مقده‌لرلر.

کلیه‌ده درس نظاملری :

کلیه مدرسه وعالی عنوانلی ایکی قسم اعتبار ایدلوب ، مدرسه

(۱) اوتکان یل مصر غزیه‌لرینک برنده شویله بر واقعه یازلمش ایدی:

هند شاگردلرینک برینی زور وظیفه‌لی بو منصبغه تعیین ایتماک بولدقلرنده «حاضره ملتزنک اهل منصبغه احتیاجندن فن تعلیم ایته تورغان معلملرگه احتیاجی قوتلیرکدر. شوننک ایچون وظیفه‌سی آز بولسه‌ده مین معلمکنی اختیار ایتهمن» دیمشدر.

ابتدائی واورتہ قسملردن عبارتدر. ابتدائی قسمی ایسه فقط تمرین ایچون آچیلش اولوب کبار بالالرینه غنه مخصوصدر آندہ انگلیزلرنک اینک نظاملی مکتبلری کبی تربیه ایدیلوب سنوی ۲۵۰ روبله قدر آقچه آلینه وخصوص ذاتلر طرفندن اداره و تربیه ایدیلدر. اورتہ قسملردن عربی، فارسی، اوردو، انگلیز، لسانلرینی علوم ریاضیه تاریخ جغرافیا، طبیعیات، کیمیا وباشقه اورتا مکتبلرده شایع بولغان فنلرنی تحصیل ایتهلر فقط اصول دفتری، رسم، منطق درسلی ایستکان ذاتلرغنه اوقودیلور. مدرسه درسارندن امتحان بیردکن صونکره عالی قسمگه کلیه گه قبول ایدیلورلر بولکلیه ایسه آوروپا کلیهلری کبی تورلی قسملرگه بولنوب هر قایوسینک مخصوص درس پروگراملری واردر. موندغی فنلر همه سی انگلیز لساننده تحصیل ایدیلدر. اوقتو تربیه اصوللریه انگلیزلر اصولینه موافق در.

مدرسه وکلیه قسملرنده فن شعبهلرندهده باشقه علملرگه اهمیت بیرلدیکی کبی علوم دینیله گهده اهمیت بیریلدر بتون مدرسه وکلیه شاگردلرینه هرکون یارتی ساعت قدر علوم دینیله درسی اوقودیلر، هیله امتحان وقلرندهده علوم دینیله درسارینه اهمیت بیریلوب علوم دینیله گه اجتهد ایتمگان ذاتلر بولسه صنفلرنده قالدیریلدر.

کلیه نك اداره سی

کلیه نی تورلی شهرلردن صایلانغان ۷۰ کشی اداره ایتهلر. بو اداره اعضاسینک فقط مسله اتلردن انتخاب ایدلمگی کلیه نك قانون اساسیسندنلر. بو اداره اعضاسی هر سنه فقط بر مرتبه جیولوب کلیه نك یللق حسابن قاراب مالی، ومادی احتیاجلرن تأمین ایتارگه طریقه لروعمومی زور

ایشلرنی قاریلر. قرار بیرگاز، نرسه لرینک اجراسن جمعیتنک وکیل
وکیلنه نك رئیس بولغان ذاتقه تابشالر. بو وکیل گه سید احمدخان
وفاتندن صونك نواب محسن الملک تعیین ایدلمشدر. اداره اعضاسی
کیلنه نك مادی احتیاجلرن تأمین ایتارگه طریشدیقلری کبی وکیل باشلاب
بوایش که اهمیت بیرهدر. مثلاً وکیل مخصوص استدعالر و کندینک نفوذی
ایل آقچه توبلادیگی کبی هندنک تورلی شهرلرینه سیاحت ایتوب خطبه لر
سویلی و باشقه چه ممکن بولغان طریقلر ایل کیه فائده سی ایچون آقچه
جیارغه طرشهدر.

بو وکیل هم مونکا باشقه اداره اعضا لرینک بعضلریده بالذات کیله ده
توروب بالذات شاگردلرنک احوالینه قاراب تورلر. شاگردلرنک مجلس
اداره و اهالی ایتکان روشده بولوینه اهمیت بیرلر و شول خصوصده غی
مسئولیتنی اوستلرینه آلالر.

بو اداره اعضاسی مدرسه لرینک بنالرندن و مادی جهندن باشقه
کیلده اوقوله تورغان فنلرنی مذاکره ایتسه لرده اما درس اوقوتیق
کیفیتینه مداخله ایتوگه عقلری یوقدر. حتی کیله نك ترفیسینه زور
سببلرندن بریده اداره اعضاسینک تعلیم اعضاسی ایشلرینه مداخله
ایتمولریدر تعلیم کیفیتلرین قاراو جمعیة تعلیم اعضاسینک اختیارنکدر.
حاضره کیله ده ۳۲ قدر معلم بولوب بولردن ۸ آؤروپالیلردن
۲ هندوسلردن باشقه سی مسلمانلردن شاگردلرنک امور دینه لرین
قاراو نظارت ایتو ایچون هر قسمده مخصوص قارتلر مبصرلر باردر
کیلنه نك خارجی یاردچیلرندن «جمعیة متخرجین» اسمند، دخی بر جمعیت
وارد بونک اعضاسی کیله ده تحصیل ایتوب چیققان ذاتلر بولوب
جمعیتلری کیله گه مخصوص بولماسه ده کیله نك اداره عمومیه سینه معنوی

مساعده واعانه ده بولونقده، كليہ فائده سينه آقچه جيوب وير مكلدردر
همده وارداتلرينك يوزگه بر فائضنى (پراسينتنى) كليہ فائده سينه
صرف ايتهلر. وباشقه چه كليہ گه وشا گردلرينه ياردم ايتارگه اجتهاد ايتهلر.
المجله: اشبو احوالى تفصيل ايدلمش على كيدہ مدرسه سى مدرسه
دينه بولمسهده بزنك آلدغى كونده اميدلى بولغان مى فنون
مكتبلرى ايچون يخشى نمونه بولورغه لايقدر.*

۱۰نجى مجلده علمامزنك وميسيونيرلرنك خلقيزغه اولان تاثيرلرى
وايرشدرگان فائده وضررلى حقك سوز باشلانمش ايدى بوباقه متعلق
ميسيونيرلر رئيسى ايلمينسكى جنابلرينك تاتارلرنك
احوالندن بعض كباره تقديم ايتمش مکتوبنده
بايتاق اهميتلى مسئلهلر بولمقندن ۲۱نجى نومر «فيوضات»
مجله سندن مذکور مکتوب ترجمه سينى كوچورامز
ايلمينسكى يازيوركه: «بن ن. ايلمينسكى عربستانده، مصرده قاچ سنه لر
مشقتلر چكوب مخفى بر صورتده مسلمانلار قيافه سنده عرب لسانينك
اتحصيانه موفق اولديم مسلمانلار دنياده بيوك بر ميدان دوتديقلارندن
وضعيتلرى اقوام غريستانيه ايچون پك قورقونچدر. خصوصاً معظم
ولان روسيه حكومتنده اوتوز فرق مليون مسلمان موجود اولوب

بونلار بو حالده کر چه ساکت ومطیع حاله نظره کلورلر لکن برکون اولور که جملہ مسلمانلار معارفه رغبت ایتمکه کوزارندن غفلت پرده لری کوتاریلور وکندیلرینک روسیه ده اسیر وقول بولندقلرینی دوشونوب اوزلرینی اسارتدن حریت اسلامیه عالمنه چیقارمغه غیرت ایدرلر . بو کیفیت بر زمان شبهه سز ظهوره کلجکدر . آنجاق بو حالده بزمیم المزدہ فرصت وار ایکن شمدیکی غفلتلرندن استفادہ ایدوب اونلار ایلہ مشفقانہ بر صورتک درلودلو تشبثاتک بولنمغمزہ لزوم کورینور : مسلمانلار بو حالده بر درجه ده غافل وجاهلدرلر که قرآنی لفظامراد اوقوبورلار معناسینی اصلاً فهم ایدہ میورلر . بوراسنی ده اونو تمامیلدرکه مسلمانلاری بر نقطه یه جمع ایدنده قرآندر .

قرآن دیور : « واعتصموا بعجل الله جمیعاً ولا تفرقوا » بوندن باشقه مسلمان جماعتینک ترقی واتحادلارینه دائر قرآن ده بر چوق آیتلر موجوددر . اشبو آیتلردن جملہ مسلمانلار غافلدرلر بر پرده قرآن « لیس للانسان الاماسعی » دیور بو ایسه اونلاری هر بر ایشده اجتہادہ امر ایدیور . اوت ، اجتہادیلہ هر بر امرک حصوله کلہ جکیده معلومدر

«اگر مسلمانلار کلہ جکده قرآنک بوکی آیاتنی و وصیتلرنی دوشونورلر ایسه باشمزہ جهنم اودی یاغدیورلار . اما بزمیم روسیه مملکتینک امین ومستقل بولنمہ سیلہ ترقیسی ایچون جملہ اهالی بر ملت واحده بولنمہ سی لازم کلور . بندکزدہ عرب لسانینی تحصیل ایتدیکمده مسلمانلارک اساس دینلری اولان قرآنہ ممکن قدر نچه عیبلر اثبات ، ومسلمانلاری بو واسطه ایلہ قرآندن تبعید ایتمک اوتہ دنبری مقصودیم اولدیغندن بو بولده هر نوع تدابیرہ توسلی لازم بیلورم

«ظننچه بو حالده مسلمانلاره چوقده ايليشمه يوب بر اقبالدير كه اونلار بو غفلت اوزره ياتسونلار خصوصاً زافاقازيا، قزان و قريم طرفلر نده آتا بابادن قالمه عادتلر نچه عوام بالالارين نظامسز و پریشان مکتبلره توپلايوب توز و توپراق ايچندن ديزه چو كه رك كسب غفلت ايتمه لري مطلوبدير. اشبو قاعده يه دوام ايدر لرسه نه اينكه قرآنك معناسني آكلامغه حتمی كندی آناديللرينده اوقويوب يازمغه قادر شخص يكر ميگ بر ياچيقار ياچيقماز. بويله پریشان و نظامسز مکتبلر هيچ بر شيئه ياراماز. اگر اونلارك ار اسنده بر نفر اولسون دوشنوب ملتلر نك ترقيسنه دائر بر سوز سويله مگه مقتدر اولورسه، شكر لر اولسونكه كندی ملالاري، آخوندلاري خلقی قور خودوب بونلاره دينسز ديمكه اعتباردن ساقط ايدر لر* برده بونلاره روسچهي چوق اوقوتناميلير، حريفلر تاريخه، جغرافيايه خصوصاً اوضاع زمانه خبردار اولمغه باشلار لار. بونلاري كندی متعصب ملالار نك تربيه سنه ترك ايتميلير بو غافل ملالارك تربيه و تعليملري ايسه بونلرك ذاتا انقراضلار ينه باعث اوله چقدر. مسلمان علماسينك كيدوبده مجلسلرده وعظ ايتمه لرندن اصلا قور قو يوخدر: بنكاعياندر كه مسلمان علماسی مجلسلرده ملتك ترقيسنه دائر حرف واحد بيله سويله يه مزلر. مسلمانلارده عالملرن پك عقللو پك دانا و فيلسوف ظن ايدوبك هر وقت مجلسلرنك حاضر اولور لار. اوملالارده باشلار نه بيوك عمامه لر قويوب مقدسلك صورتی ايله خلق آراسنده بي معنا سوزلر سويلر لر حتی اوچ دورت ملا بر مجلسده اولديقه عوام خلقدن بريسي ملالار نندن بر مسئله شرعيه سؤال ايدركن اوبيچاره نك سوزي بر كنارده قالوب ملالار اوز آرالارنده لفظامراد اوزون مباحثه لر آچور لار، بر بربندن انتقام آلاق فكر نده اولور لار. بو وجهيله هيچ

برخصوصه اونلارک آراسنده ملتک اصلاحات امورینه دائر اتفاق وجوده کله مزاکر بر شخص اویانوب نازه قاعده لره موافق برسوز دانشارسه اونلاری تعییب ایدرلر، اونلارک بو عواملقلارینه باعث ترتیبسز کهنه اصول اوزره تعلیملر یدر. مسلمان علماسینک بوروشده قالمقلاری بزیم مقصد مزک غایتیدر. اما بوده معلوم اولسونکه بزیم روسیه ده اک پیوک دشمنمز اسماعیل بک غصپرینسکی در چونکه اوشخص نیچه ایلر دنبرو دوام ایدرک «ترجمان» نامیله ایکی یوزلی برگزته چیقاروبده قرآن تعلیماتینک عقل وحکمته، ادبیات ومدنیه کمالی درجه سنده موافق اولدیغنی دوشوندور مکه در. بونک برچوق ضررلری کورنمگه باشلادی مسلمانلاری پک اویاتدی غزته قارئلری ایلدن ایله چوغالمقده در «ترجمان» اصول جدید اوزره اوقویوب یازمق ایچون کتابلار چاپ ایتدیر مکه در. وبوسبیدن چوق یرده مسلمانلار نظام جدید اوزره مکتبلر آچوب تحصیل باشلادیلر. اما بوکاده شکر ایتملی درکه، سابق الذکر متعصب ملالار اشبو اصولی مکروه دوتوب چوق یرده بویله اصول جدیدی ترک ایتدیلر. ایشته کندیلری کندی ملتلرینک ضررینه خدمت ایدرلر. بویله اسکی فکری ملالار بزیم معنوی دوستلر مزدر. اما برپاره دارشلوار ودار پالتو روسچه اوقومشلار بزیم سرلر می بیلوب اوز ملتنه آکلادیلر و ترقی قیلماق اوغورنده چالیشورلار، کتابلار یازوب فکرلر اویادیلر. الحال نیز اسکیله اونلارک چاره سنی بولمالی یز بونکده چارسی بودر: مسلمانلارک اسکی فکرلو ملالارینی بونلارک علیهنه تشویق ایدوب «بونلار دار پالتو کیوب خلقی روس اولماغه دعوت ایدیلر دیسونلر تاکه خلق منتظم مکتبلره چوجقلار ویرمکدن قورقسونلار. و(ترجمان)ک اصولی بووجهیل اعتباردن ساقط اولار اشبو وسیله ایله ده غفلته اوید بقلارنده اونلارک ایاق آلکنده قالمقلارینه شبهه ایدیلمز»

حاجي طرخان ولايتنده اولغان قزاق قيرنداشلرمزدن شاه ولي بن بيگالي (بيگ علي) طرفندن كلگان برنيچه مسئله لر توغريسندە بولغان استفتالريني بدويت حالنده قالدقلىرىدن مليت ولسانلريني يوقالتماغان تاتار وتركنك برشعبه سى لسانيني عينا كوچورامز.

اولكى سؤال :

بز صحراوى قازاق خلقى نك اوطرغان جيرمز اولكان تينكز دريانك جغاسى بولادى اول تينكزده ايت بالق ديگان مخلوق بار اوروص Тюлен ديدى باصى بتو، صورتى بعين ايت شيكلى بولادى تورت آياغى بولادى آلدنكى ايكى آياغى بر طوطام داي غنه آرمقى، ايكى آياغى آلدنن كورى اوزنراق بولادى امّا صوغه يوزو اوچون تورت آياغى نكده طاباننده لاپسى بار يعنى فازدك طابانى شيكلى. تسي ترناغى ايت نك تسي ترناغى شيكلى بولادى جالبراغان قولاغى بولمايدى تيك قولاقندك اورنده ايشته طفون تيسو كى بار، توك بنگان تيرسى بار، قويروغى بولمايدى تى نك بارلقى ماي بولادى، ايتى آز بولادى هم ايتى قىز بولادى بالق دك وغيرى حيوانلارنك ايتى شيكلى توزلاب كيتىرگان وقتده آغاروب ياسيه بوزاروب كيتمايدى، قىز قىز كوي منان طورادى، بالق دك ايتى قانى كيككانده آغارادى، سوياكى بيگ جنكچكه (نچكه) بولادى، اوزى نك ايسى بيگ جهان بولادى، بر اورنقه يا ايتى يا ماي تيسه آخرغه دايون سول اورننان كيدو منان ده سول جهان ايسى كيتمايدى، كسب ايتوب صاطوب فايدالو اوچون اولاب آلغان آدم صويوب ايتون سوياكى طاصطاب تيك مايون آلادى، سونده هر قايسى نك ماي نك آورلقى اولكانى نك

چیکسی سی اوچ پوٹ کیلادی ، ایکی پوٹدن کیمی بولمایدی اون
ایکی آیدہ بر کرہ یعنی موز قاطقان صونک غینوار بولدزی ننگ ۲۰ بانکسنہ
قاطقان موز دنک اوستنه چغوب طوادی اوزی کوب مخلوق بولادی
اور غاچی سی نیک ایکی کو چوکدی طابادی، توسی قزغلت بیک قوپو
سوتی بولادی آولاب صوققان وقتده ایت دای ارلداب تستایدی، موز
اوستنه طوٹب بالاسی اوسکان صونک صوغه دریاغہ توسب کیتادی
یاموز اوستنده یوروب یافارا جبرده جوروب ترکک اینالمایدی
اوزی جوگروب جورالمایدی اولکان بولصون کچی بولصون بالق
جنسی صونک آسطنده صو ایچنده طوادی موز دنک اوستنه چغوب طوا
طغون بالق جنسی بولمایدی اُ ایت بالق موز اوستنه چغوب نفس
آلادی. ایت بالقی آولاب آلوب کسب ایتوب پایدالانو بیک درست
حتی ایت بالق دنک ماینه باورصاق پسروب بیر صانکدار آشایمن ایچب
جیب او طرغان آشومه ایت بالق دنک مای جو غاریدان نومین فارای
قویولوب کیتوب آشمه توشسه سول کوینچه توکبای اوق آشاب ایچامن
حلال لغی ننگ چگی سوندای دیوچی مولدارمز بار موز اوستنه
چغوب طوٹب نفس آلسه حلال ایمس دیوچی مولدار بار، ایت بالق
صو خنزیری حلال ایمس حرام دیوچی مولدار بار، و آنک آراسنده
سز ننگ کتاب المعاملات معارف اسلامیه دن جزُ ناسع دیگان بر
رساله نکزدن کورامن صو جانوارلری بالق دن باشقه سی حلال ایمس
دیپسز حاجی طارخانداغی کوزلی افندی ننگ برشا کرتی ابراهیم
اسملی بر مولد امز (حاضرده وفات) تاموتنه تیکلو ایت بالق حلال ایمس
مطلق حرام دیووی منان کندی (أَحَلَّ لَکُم صِیدَ الْبَحْرِ وَطَعَامَهُ آیه کریمه بار
بونک منان حلال لغه چغارمز دیوچی صوفی من دیگان آدم لرمزده بار ایکی

جلدن بيرى بزنگ حاجى طارخان غوبير نالق بوتون تينكز خلقيز ده
 نه تقوى يوق نه صوفى يوق نه ملالار يوق نه عوام يوق بارلقى ايت
 بالق حلال ديوچى مولدارمزدنك فتواسى منان تيكس پايدالانوب
 چوموب كندى هيچ بولماسه آولاب صوفقان وقت ده اولتروب صوغوچى
 بسم الله آيطوبده صوقبايدى يا بسم الله آيطوب باوزلامايدى هيچ بولماسه
 اوصطاب طوتوغه استعمالى حلال بولور ايدى ايتى آشالماسه ده *
 بونك سببى علمالغى يوق تالترش ^{دور} ديكان شيكلى اوواق مولدارمزدنك
 آراسنده تورلى تورلى بوندايون اختلافلى سوزلار بولغانلقى اوچون
 بو ايت بالقدينك حلال حرام ايكانلك جاينداغى فتواسن سزگا آولوب
 سوراوچلقغه هم سزنگ فتوانكز منان موندان توبان عمل ايتوچلكنى
 كندومه منتدان صايوب هم عوامغه توسندروب سزنگ فتوانكزنى
 آيطوغه كندوم منته آلوب التماسن ايدامن سزدن بو ايت بالقدينك
 حلال حرام ايكانلك جاينداغى مسئلسن كامل توسندروب يازوب
 جبارما كنكز اوچون. هر نه بوندن توبانككى ايندى كنتى سزنگ
 فتوانكزغه قالدردق تعريفى يوفاريده ياد اينكنايم *

جواب

شاهولى افندى! قيلغان سؤللكزگه برم برم جواب ويرودن لك
 اشبو مقدمه نى يازونى بخشى كوردم معلومكز اسلام ديننده تارلق وخلقغه
 اوكايىزلىق يوق. اعتقادنى درستلكاندن صوك برنجى درجده لازم
 بولغان اش قطعى ومتفق عليه بولغان واجبلرنى اوتاو قطعى ومتفق عليه
 بولغان حراملردن قاچودر *

اهل السنة والجماعة مذهبلرى آراسنده مجتهدلرنك اختلافلى بولغان فتوالارى
 بار چهسى ديندن طشقارى دگلدن * هر فايوسينه تمسك قىلو درستدر *

بزامام ابو حنيفه رحمه الله مذهبنده بولساقده ضرورت بولغانده
امام مالك، امام شافعى امام احمد مذهبلى برله عمل قىلوده ضرر يوقدر *
خصوصا بلواى عام بولغان اشلرده، ياكه سز ننگ كى صحرالوى،
واز علمى يرلرده مذاهب مذكوره ننگ برسینه نوغرى كلگان اشلرنى
بتونلاى خلاف شرع ديو فتوى وير مك مناسب دگلدر *

ولكن هر كم اوزى ايچون احتياط طرفينى آلوب وفوتليرك
فتواغه بناء قىلوب عمل ايدو يخشيدر *

بو ياز دقم مقدمه لر هر قاىوسى فونلى دليللر برله ثابت، ومؤيد
بولسهده بو مقام آنلرنى صغدر مغانغه ذكر ايدلمدى *

ايمدى تيولين (ايت بالغيمو صوغنزيريمو) ماده سينه كلساك صوردفنكر
ايت بالغى صو غنزيرى كييلرنى اماملر مجتهدلر برسیده حرام
ديب ايتمايلر فقط امام ابو حنيفه مكر وهلغينه بارغان امام مالك وامام
شافعى وامام احمد بر روايتده مذكور حيوانلرنى مباح وحلال
ديب ايتهلر بونلر دين ننگ زور عالملرى بولديغندن سوزلريله
عمل ايتمك جائزدر خصوصا فزاق وفرغيز قرنداشلريمز بو حيوانلرنى
آشاب توگل بلكه روسلر وارمنلرگه صاتوب بيك كوب فائده لانه لر
ايمش موننگ كى صاتوب ياخود باشقه طريق برله كوب فائده لانه
تورغان نرسهلرنى علماء حنفيه استحسناناً جائز ديب فتوى بيرهلر
ايمدى موننگ اوستينه مذكور بيوك اماملرده جائز ديب فتوى بيروب
تورسلر ايت بالغن صاتوب فائده لانه ننگ جائز اولمقىله حكم ايتولسه
انشاء الله مؤاخذه بولماس مذكور اماملر (احل لكم صيد البحر وطعامه
متاعا لكم وللسيارة) آية كريمه سيننگ عموميله مذكور حيوانلرننگ

جوازينه استدلال ايتمشاردر اماصحيح بخاريده ايت بالغى خصوصنده روايت
كورددم ديگان سوزلري خطادر. ايت بالغى خصوصنده رسول الله
(على الله عليه وسلم) دن آچيق روايت يوق ديو (عبنى شرح الهداية
جلد ٤ صيفه ١٦٢) ده ذكر ايتمشدر

قال شيخ الاسلام خواهرزاده ويكره اكل ماسوى السمك من دواب
البحر عندنا كالسرطان والسلحفاة والضفدع وخنزير الماء وقال مالك
والشافعى فى رواية وابن ابى ليلى يؤكل جميع ما فى البحر من خنزير
الماء وكلبه وانسانه الا الضفدع وبه قال احمد فى رواية وفى موضع آخر
ويكره اكل كلب الماء وخنزيره من غير تحريم له هذا خلاصة ما فى
العبنى شرح الهداية جلد ٤ صيفه ١٦١

وقال مالك يؤكل السمك وغيره حتى السرطان والضفدع وكلب
الماء وخنزيره لكنه كره الخنزير وحكى انه توقف فيه. واختلف اصحاب
الشافعى فمنهم من قال يؤكل جميع ما فى البحر وهو الاصح عندهم (رحمة
الامة ج ١ ص ١٣٧ ومثله فى ميزان الشعرانى ج ٢ ص ٤٦)

وبالجملة علما دين دن موندای سوزلر بولوب تورغانده خلق استفاده ايد
تورغان نرسه فى حرام ديمك جايز بولماس. والله اعلم بالصواب

۲۶۵ نومره اعتبارلی وقت غزته سیننک

چوکچینه نظر

الدین والادب مجله سیننک ۱۲ ساننده «روسچه اوفودن وترقیدن روسچه اوفوچیلر طیار» عنوانی تحتند روسچه اوفوچیلرنک فی سببند آداب اسلامیه گه آز رعایه ایدولری مسلمانلری - دینلرینه بیگ محب و معتقد بولدقلرندن - قورقوته بالالرینی روسچه اوفوتدرودن طیولوغه سبب بولا دیه بعض ایضاحات ایل یازلمش ایدی *

وقت غزته سی: روسچه اوفوغان شا کردلرنک آندای حالد بولولاری ملتئنک مساهل سندن، روس مکتبلرند بولغان فقرا اولادینک حامیسز ملتدن هیچ بر نظر کورمدکری حالد تریه لندکرندن ناشیدر و آنلرغه وقت درس لرند ملت یاردم ایتمگچ آنلرغه ملتئنک اوپکارلرگه ویانت و اخلاق سورارغه حق یوق دیه آنکلاندر *

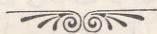
مجله: ملتئنک روسچه اوفوچیلرینی حمایه گه ترشمالوری و کرکلرنجه آنلر ایچون یاردمده بولونمالوری البته مؤاخذه ایدل چک شیدر کرک ایدی که ملت آنلر فی هر وقت حمایه ایتسون و اخلاقلر یته نظر قیلسون لکن قیلغان وقیلمای نیک بولای؟ مجله — ملتئنک علمی وتریه سینه کوره — سبب بیان ایتادر و آنلرغه ملتدن فائده لنور ایچون و کرکنجه حمایه کورر ایچون بول کورساته در الفت و اتفاق و تعاون اسبابینه اوفوغان و بصیرت حاصل ایتکان یکتیلر مقتدرک، آنلر همت ایتسونلرده ملتئنک حمایه سینی و اعانه سینی اوزلرینه جلب ایدوب اتفاق و اتحادیولینی و افاده و استفاده اسبابینی حاضرلسونلر دیدر *

الدین والادب محرری کندسی بیوک درجه ده دین و ادب صاحبی بولمسه ده کوب سنه لر دن بیرو — سیاحتندن صکره غنه دگل — بو

فکر بنی اعلان ایتمکده در دین و ادب سر هیچ کمه ترقی و نجات یوق،
دین محافظه سندن باشقه بولغان ترقی (آنچه کوبایتو) اصل سر، عاقبتچه
فائده سر، بزنگ ایچون مطلوب بولغان صلاح و ترقی دین و آداب
اسلامیه من اقتضاسنچه و مساعد سنچه بولغان صلاح و ترقیدر دیر *

یاشلر نی شول یولغه سوق ایتمک و شول یول ایچون نشاط و شوق
ویرمک تیوشلیدر * آنلر نی معذور کورساتوب اغرا ایتمک تیوشلی دگل
شول یول برله بولغانده دینی و دنیاوی صلاح و ترقیاتمز تیزرک
بولماچاق ملت بتمامهم و اموالهم و انفسهم شول یولغه کرهچک واعانت
ایدهچک حقیقی اتفاق و اتحاد و تعاون وجودکه کلهچک .

والا اوز آرا مجادله و مقارعه دن بوشالونمای حاجتلی اشلره
ویرلگان همت و غیرت بیک آرز بولاچق و اولده تأثیر سر فالاچق والسلام

اداره دن اعلان

« الدین والادب » مجله سیننگ بوسنه سی اشبو نسخه برله تمام
بولدی موندن صونک ۱۳۲۶ نجی سنه محرم باشنده اوچنچی یلغه کروب
شول یلدن برنجی نسخه سی نشر ایدلور . مشارکت ایتکان افندیلرنگ
یبارگان آفچه لرندن فقط ایکی صومی اشبو ۱۳۲۵ نجی سنه ایچون بولوب
فالدقی کلهچک سنه ایچون حساب ایدلور .

انشاء الله اداره ده برکشیننگ ده حق قالماس *

مجله بوندن سنکره اصلاح امت و ترقی ملت خصوصلرنده زیاده
همت صرف ایتسه کرک

شاید او قوچیلر دیناً و ادباً فائده کوررلر صلاح و ترقی ننگ چن
تیوشلی یولی نچوک ایدکینی آکلارلر .

والله حسبی ونعم الوکیل

پیداغوغیا (*)

بو مقدمه لردن چقادر که الوهیت ننگ بارلغین آکلانوده هیچ بر انسان مرشدگه محتاج بولمیدر، بلکه آنک معنی سین - چن چنده نی ایکنن بلوده گنه هیچ چاره سز مرشدگه محتاج بولادر. بو ارشاد، انسانلرنک الله تعالی نی طانوی تمام بولسون ایچون، آنک رسوللری تلنده گنه حاصل بولوب، آنک هدایتی برلن گنه کونلسونلر - و آنک طیبوی برلن گنه طیبلسونلر ده - مَکْگُولُکْ نعمتلردن ده اُلْشَلِی بولسونلر ایچوندر. ایمی ایکن مهم بولغان اوشبو معرفه الله ننگ حصولی ایچون ایک اُلُوغ و بر نهی شرط، بو موجودات ننگ خالقینه - و صانیغینه و مدبرینه (الله تعالی گه) محبت در. یوفاریده غی سوزلرنک معنی لری اجمالاً کوکلده فالو برلن بونک شولایلغنده برده شبهه قالمیدر. آنک اوزرینه مرشد اعظم سیدنا محمد صلی الله علیه وسلم جنابلریده سزگه الله (تعالی) ورسولی، بارچه نرسه لردن سوکلی بولمغانده مؤمن بولا آلام سز. مضموننده (لَا یُؤْمِنُ أَحَدُکُمْ حَتَّى یُکُونَ اللهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ إِلَیْکُمْ مِمَّا سِوَاهُهَا) بیورمشلر در. اوشاند اَق اللهُ تعالی ده: مؤمنلر ده، الله تعالی نی سَومُکْ بارچه نرسه دن آرتق در، مضموننده (وَالَّذینَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ) بیورمشلر در.

بزگه بواورنده محبت ننگ نیگه اطلاق قیلنغانین (ایتلگانین) - و بزنگ بو موضوع مزده نیگه تخصیص قیلنرغه تییشلی اولغانین بیان یغشی کورلدر:

مَحَبَّتْ نَفْسِ نَکْ بَر نَرَسَه گَه طَبِيعِي مِيلَنْدَن عِبَارَةً دَر. مَحْبُوب (سولمَش نَرَسَه) آکَا ايرشودَه (ادراکده) ايرشو چيسينه لَدَه بولغان هر نَرَسَه دَر. سَو (حُب)، سَوو چيگه سَوَلْمَشْدَن کيَل طَرغان بَر فائده ايجون اولور، ياخود سولمَشْدَن بَر فائده ايجون اولمايوب سولمَش نَکْ اوزنده بولغان بَر معنی ايجون گنه بولور.

اَوَّلْگِي (يعنی کيَل طَرغان بَر فائده ايجون بولغان) سَووده فائده، انسان نَکْ فالوينه (بقاسينه) ياخود کمالينه (تَمَامْلَنُوينِه) قايْتا طَرغان فائده بولور: بونَکْ مثالی، مالنی - وبالانی وياقن لَرنی - وَنَسَبْ شَلَرنی و دوستارنی سَوَمَکْ - و اوزينه احسان ايتَه طَرغان بَر ياط کشيني سَوَمَکْ کبيدر؛ چونکه مال، انسان نَکْ وجودی دائم بولوغه سبب دَر. بالا انسان نَکْ جَزْئِي بولغانغه آنَکْ فالوويده بونَکْ بَر تَرلی (نوع) فالويدر. ياقنلر، اوز کشيلر، دوستلر، انسان نَکْ کمالينه سبب دَر؛ چونکه بونلر انسان غه فاناتلر کبی بولغانغه بونلر بَرلن اوزين کوب قَوْنَلِي کوره دَر، احسانلی کشيني سَوَمَکْ. بقانَکْ دوامينه ده - کمالينه ده قايْتادَر. طَبِيعَه انسانده، اوزينه بَخْشِيلِق ايتکاننی سَووب - يمانلق ايتکاننی دشمن کور و گه مجبولدر (يارادلمشدر). بونَکْ مَحَبَّتْ نَکْ مَقْدَارِي، فائده نَکْ کوبلگی و آزلقينه قاراب تَرلنه دَر.

ايکنچی: يعنی سولمَش ده گی بَر معنی ايجون گنه بولغان مَحَبَّتْ (دوامی اِشَانْچِلِي بولغان چن مَحَبَّتْ شول غنه دَر) بَر نَرَسَه نی جَمَالِي ايجون سَوَمَکْ کبيدر؛ چونکه جَمَالِگَه ايرشَمَکْ اوزی لَدَه اولوب لَدَه اوزی مَحْبُوبدَر. يَشَلَلَر - چَچَکَلَر - وَصُولَر - وَما طَوْر تَشْرُکْ لَگان تَسَلَر - و کيلشلی اولچَه ولی روشلی بنالرنک کورنشی کبی، طَبِيعَتْ وَصَنَاعَتْ لَر نَکْ مَحَاسِنِي بَو جَمَلْ دَنْدَر.

جمال، کوز برلن کورلگان نرسه لر گه گنه خاص ایمزدر. بصیره (کوکل کوزی) برلن کورلگان نرسه لر ده هم جمال بولادر؛ چونکه هر ایکسینده جمال، کمالدن عبارة اولوب بر نرسه در. کوزگه کورلگان نرسه لرنگ کمالی، آنی بزگه سودره در، قنسر نرسه لرنگ نقصانی، بزنی آنلردن بیزد ره در. بصیره برلن آکلانغان نرسه لرنگ ده - کمالی، بزگه آنلرنی سودروب، نقصانلری بزنی آنلردن بیزد ره در.

بو جمله لر دن چغادرکه: اخلاق حمیده اوزاری سوکلی اولوب آنلر برلن صفتلانو چیلر ده بالطبع سوکلی لر در. ودغی محبت، ظاهری (طشقی) صورتلر ده بولغان کبی یاطنی (ایچکی) صورتلر ده ده بولادر. بوننگ مثالی انبیاء (علیهم السلام) نی - وصحابه لر نی - وعمل قیلغان عالملر نی - وعدالتلی پادشاهلر نی سومک - وهر قایو کورکام خلقلی ذاتلر نی سومک کبیرر بو ذاتلر نی سومک، نفس گه فایتا طرغان بر فائده ایچون اولمایوب بلکه ذاتلرنده بولغان کماللری ایچوندر. أمّا الله تعالی نی سومکمز، هر ایکی ترلی محبتنگ اقسامی برلن بولادر؛ چونکه اول الله تعالی وجودمز گه سبب - همده وجودمزنگ دوامینده سبب اولوب انواع احسان برلن بزگه محسن - وهر ترلی جمال وکمال گه ده مظهر در. شوننگ ایچونده الله تعالی نی محبت، کیفیتی - ومقداری بزنندن ده ترلیچه واقع بولادر؛ چونکه بعضی انسانلر آنی انعامی واحسانی ایچون سوله لر. وبعضی لریده جمال - وکمال گه مظهر بولغانی ایچون سوله لر. بو صوگ نوعسی محبت حقیقی اولوب، اهل الله ده بوننگ سببندن حکمت قیاشی بالقغانده حیران بولوب مضطرب بولغانلر در. بس آکا عبادت لریده نارندن قورقوب یاخود جنتندن امید ایتکانلری ایچون بولمغانلر.

بعض اهل الله بو معنی دن بیورمشلر در :

وَهَجَرَهُ أَعْظَمُ مِنْ نَارِهِ وَوَصَلَهُ أَطْيَبُ مِنْ جَنَّتِهِ

آبروی تموغندن الغرق قوشلوی اجماعندن طاتلیراق

رابعة عدویه (علیها الرحمة) هر ایکی معنی غه اشاره بیور مشلردر:

أَحَبُّكَ حَبِيبٌ حُبُّ الْهَوَى وَحُبًّا لِأَنَّكَ أَهْلٌ لَدَاكَ

فَأَمَّا الَّذِي هُوَ حُبُّ الْهَوَى فَشَغْلِي بِذِكْرِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

وَأَمَّا الَّذِي أَنْتَ أَهْلٌ لَهُ فَكَشَفَكَ لِي الْحُبَّ حَتَّى أَرَاكَ

فَلَا الْحَمْدُ لِي ذَا وَلَا ذَاكَ لِي وَلَكِنْ لَكَ الْحَمْدُ فِي ذَا وَذَاكَ

بو اورنده ائک مهم بحث، بالالرنی تربیه دن قایسی یولدن طئترغه

کیرکلیگیر، یعنی بالالرده محبه الله نی فوز غاتمق آنک احسانی ایچونمی

یاخود ذاتی (جل شأنه) ایچونمی؟ ائک یغشی سی هر ایکی طریقدن

فوز غاتمق در. یعنی الله تعالی نی منعم و محسن بولغانی ایچون سودر مگیز

کبی ذاتی ایچونده سودر مک نی فوز غاترغه کیرک در. چونکه اول

الله تعالی بارچه خیرنک اصلی وباشیدر.

نا که شولای ایتها ایتها بالالرنک فضائل اعمالنی - و اخلاق حمیده نی

محبتی، لذاتها اولوب - آنلردن کتلیگان ثوابلر و فائده لیر ایچونگنه

بولماسون. بواش، انساننک معرفتین کامل مک ایچون بیک کیرک در؛

چونکه کامل انسان، بارچه خیر الله تعالی امر ایتکان اشلرنی اشلوده

بولغانین بلوب قیلغان - و بارچه شر الله تعالی طیفان نرسه لردن طیلوده

بولغانین بلوب طیفان انساندر. بومقام، مذکور ایکی مقامنک

ایک الوغیدر. چونکه مالی آرنسون ایچون صدقه بیروچی کشی

برلن - (فقیرگه شفقت، آنک حزنین بولشر ایچون، آکا یاردم ایتو،

کمال و فضیلة اولغانین بلوب) کمالنی سوگانندن بیروچی کشی نک

آراسنده آیرما بیک کوبدر. دخی بیرو، الله تعالی ننگ صفتی اولغانین بلگانلگندن بیروده شول صوگفی قیلدن اولوب او لگیدن آیرماسی بیک کوبدر.

لیس یعطیک للرجاء ولا لئ - خَوْفٍ لکن یلذ طعم العطاء
عذابدن قورقوب اورلاما و برلن، اورلاونک ظلمدن کیلگان اشکی
خاق اولغانین بلگانلگدن اورلاما و آراسنده آیرما شول قیلدنوق
بیک زوردر.

بونک ضابطی، یخشی اشنی اشله و گه دنیاده و آخرتده نیچک جزا
بیرلسه، یخشی ننگ یخشی لغین طانوغه و آکلاوغه ده شولایوق جزا
بیرلدر. و هر عمل ننگ حکمی و جزاسی نیتینه فاراب بولادر. بومعنی فی
بالارغه آکلانونک روشی بولای بولادر. بالارغه ایتمک کیرک
مثلا: بالالر! اوغرلاو نیچون اوزی ظلم بولوب اخلاق ذمیه (اشکی
خلقلر) دن بولغان، بله سزمی؟ چونکه سز نیچک مالکز اوغرلانسه
یارانیمیز، کشیلرده شولایوق آنلرنک مالین اوغرلاو کزنی
سومیلر. شول سببدن الله تعالی ده اوغرلاودن طیغاندیر؛
چونکه الله تعالی عادلدر بو اوغرلاو عدالته گه خلاف اشدیر. بزه
الله تعالی نی سوگانمز ایچون آنک صفتی برلن صفتلارغه کیرک. بس
بزنگ اوغرلاونی یارانماومز، الله تعالی ننگ رضاسین و ثوابنی کیتیره در.
الله تعالی ننگ رضاسندن الوغ هیچ ثواب یوقدر. بزنگ اورلاومز بولسه،
الله تعالی ننگ آچوبین کیتروب آندن یراق بولومزغه سبب بولادر.
الله تعالی دن یراق بولودن الوغ عذاب دنیاده و آخرتده یوقدر. باشقه
خلقلر نیده شولای سویلر گه کیرک. بولای سویله و دن مقصودم اخلاق
حقنده شولای او گرتلمک ایچون مخصوص بر فن یا صاب مدرسه لرده او گرتلسون
دیمک ایله زدر. بلکه بو تعلیم ننگ مشقتین آتالر مدرسه لرنک استندن
آلوب، فرصت وقت بولغان صابن آفرینلاب بالارغه سوز آراسنده
طاتلی طاتلی غنه سویله مک کیرک. تاکه قواعدین
حفظ لازم بولغان بر فن دیوب بلوب همتلری اول طرفه سورلمه سون
مابعدی بولور

ايكنچى جلدنك فهرستى

بونچى سانده:

۳	ندرنى بيان
۴	ياشرين صدقه نك آرتقلى
۵	انفاق بنده نك فقط اوز فائدهسى ايچون بولوى
۶	عادات النبی صلی الله عليه وسلم
۷	عقايد وكلام
۱۱	مبدأ تاريخ اسلام
۱۳	بوكونگى تفتيشم (اصول دين) فريد وجدى افندى مقالهسى
۱۶	ياشلك مزاجى
۱۷	التاج المصع كتابينه تقریظ
۲۱	احمد باى
۲۴	ملى شعر
۲۷	پيداغوغياء علميه وعملیه

ايكنچى سانده:

۳۴	تفسير
۳۵	اصحاب صفه نى بيان
۳۶	دار الفقراء نك اول رسول الله دن چيغوى
۳۸	رسول الله صلی الله عليه وسلم نك وصيتى
۴۰	ايمان شرطى، تهليل نك فضائلى
۴۱	تهليل نك حكمتى
۴۲	عقايد وكلام
۴۴	كلامغه احتياج نك زمان واحوالغه كوره اوزگاروى
۴۶	تيانتر حقه ده مهم مقاله
۵۰	احمد باينك ملت توغرىسنده افكارى
۵۴	احمد بايغه مرثيه
۵۶	پيداغوغياء علميه
۶۴	تشكر دوستان

اوچنچى سانده:

- ربا آيتى وتفسيرى ۶۶
 ربا حقنده رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ننگ حديث شريفلىرى ۶۸
 تهليل وتلقين ميت ۷۰
 رسول الله ننگ اخير وصيتى ۷۱
 ايرلر ننگ خاتونلار غه ظلم ايتويننگ تيوشسوزلىكىنى بيان ۷۳
 دين تانوده ميزان ۷۴
 تحسين اسماء ۷۹
 عقايد وكلام ۸۴
 تلنى ساقلاو وسكوتنگ فضائلى ۸۸
 پيداغوغياء علميه ۹۲

دوردنچى سانده:

- ربا آيتى وتفسير ۹۸
 رباننگ حراملغنده فلسفى نظر ۱۰۱
 رباننگ فقيرلىكك سبب بولمقى ۱۰۳
 وصيت نبويه ۱۰۴
 اصلاح تعليم دينى ۱۰۶
 عوام مسلمين گه ابتدائى تعليم دين ۱۰۸
 عقايد وكلام ۱۱۰
 خاتونلردهغى احتساسنى بيان ۱۱۶
 احمد بايننگ خيراتى ۱۱۸
 ادبيات ۱۲۰
 پيداغوغياء علميه ۱۲۱

بشنچى سانده:

- ربا آيتى وتفسير ۱۳۰
 بورچنى كيچو حقنده حديث شريف ۱۳۲
 اصلاح تعليم دينى ۱۳۳
 عقايد وكلام ۱۳۵
 مولد بيرامى ۱۴۰
 مدرسه محمديه ده امتحان ۱۴۲
 امتحان جدولى ۱۴۴
 علم اخلاق ، منطق ، رياضيات فايو درجه ده كرك ۱۲۶

١٣٩	خاتونلارده صايلاو حقى
١٥٠	خاتونلرغه شرعا صايلاو مېکنو
١٥٢	سفير الاسلام كتابى
١٥٣	پيداغوغيا

آلتنچى سانده:

١٦٣	بورچنى يازشو حقنده بولغان آيت تفسيرى
١٦٥	كونارگه بېرو نيچك بولورغه كرك
١٦٩	رباننك انواعى
١٧١	كاغذ آقچهدهده رباننك بولوى
١٧٢	وصية نبويه ، اولى الامرگه اطاعت
١٧٤	اصلاح تعليم دينى
١٧٩	اخلاق جلالى
١٨٢	احمد صفا حضرت نك ترجمهء حالى
١٨٥	باكوده اسلاميت اثرى
١٨٦	مفردات القرآن كتابينه تقرير
١٨٨	پيداغوغيا

يدينچى سانده:

١٩٤	تفسير
١٩٥	بورچنى يازشو حقنده
١٩٦	وصية نبويه
١٩٨	احمد باى
١٩٩	احمد باينك وصيتى
٢٠٣	تياثر حقنده سؤال
٢٠٣	المنار نك جوابى
٢٠٩	آيننى اورنيز استعمال حقنده
٢١١	قرآننى كچكنه قطعهده ياساوننك تيوشسزلى
٢١٢	جوانمردلك ياخود فضائل عاليه
٢١٥	اورنيز تنقييد
٢١٦	پيداغوغيا

سكزنچى سانده:

٢٢٦	تفسير
-----	-------

۲۳۱	وصية نبويه
۲۳۴	مکتب و مدرسه لرمز کملر قولنده بولورغه تيوش
۲۳۶	مکتب و مدرسه لرننگ نظارتنده سوء استعمال
۲۳۸	تربيه عامه
۲۳۹	تربيه عامه دن مقصود ني ؟
۲۴۰	مسلمانلر ايچون فائده لي تربيه نچوک
۲۴۲	خط حقنده ملاحظه
۲۴۷	ملي شعر
۲۴۸	پيداغوغيا

توقونچي ساندە:

۲۵۷	تفسير
۲۴۰	تفصيل ايمان
۲۴۳	وصية نبويه
۶۶۷	ايسرتكچ و آنك حقنك بولغان حديثلر
۲۷۱	پيژانك آرافيندنه قاطيراق حرام بولو احتمالي
۲۷۲	خط حقنده
۲۶۷	مرآت علوم
۲۸۰	احمد باي
۲۸۱	پيداغوغيا

اوننچي ساندە:

۲۹۰	تفسير
۲۹۲	برنجي آينده گي فوائد
۲۹۴	ايکنچي آينده اولان فوائد
۲۹۲	اتفاقنك فرضلغى
۲۹۷	دعوت الى الاسلام و امر بالمعروف و نهى عن المنكر
۲۰۸	مسلمانلر ايچنده حيات اشلريني اوگراتكوچيلرننگ بولمقى لازمدن
۲۹۹	اوننچي آيت حقنده حديث شريف
۳۰۱	امر بالمعروف و نهى عن المنكرنك ايمان اثرى بولمقى
۳۰۳	نهى عن المنكرده اولان فائده اسلاميه
۳۰۴	منكردن نهى روشى
۳۰۵	مدرسه لرمز حقنده

ايسكى زمانمزه علمامزك وميسيونيرلرنك حلقمزه بولغان حسن	
تأثيرلرى	٣٠٦
مسجدلرمزه بر نظر	٣٠٨
بر يرگه ايكنجى واوچونچى مسجد بنا ايتو	٣١٠
حفظ الصحة	٣١٣
پيداغوغيا	٣١٦

اون برنچى سانده:

تفسير	٣٢٢
يتيم مالينه خيانتك انواعى	٣٢٤
يتيمنى تربيه حقنده اولان حديث شريف	٣٢٦
دينك نيدن عبارت ايدىكى	٣٢٨
اجماع وقياس	٣٢٩
المنار مجلسى	٣٣١
امر بالمعروف ونهى عن المنكرنك اصولى	٣٣٢
٣١ مارت لايحهسى	٣٣٤
مدرسه لرمزگه نظر	٣٣٨
درس اوقو توقز آى	٣٤٢
حفظ الصحة	٣٤٥
پيداغوغيا	٣٤٧

اون ايكنجى سانده:

تفسير	٣٥٣
امر بالمعروف ونهى عن المنكرده گى شرايطنى بيان	٣٥٩
روسجه اوقودن روسجه اوقوغانلر طيالر	٣٦١
١٥ مادهلى نظام نامه	٣٦١٤
هندده عليكده كليدهسى	٣٦٨
عليكده كليدهسينك سبب تأسيسى	٣٦٩
اييلك	٣٧٢
حفظ الصحة (تماكودن منع)	٣٧٤
تماكودن بيزو ايچون طريق	٣٧٨
پيداغوغيا	٣٧٩
الفتوحات الربانية تقرىظ	٣٨٣

۱۳نچی ۱۴نچی سانلرده.

۳۸۶	تفسیر
۳۸۸	الفت و اتفاق خصوصنده حدیث شریف
۳۹۱	مدرسه لر مزك معنوی اصلاحی
۳۹۴	مدرسه لر مزك نظام جهتی
۳۹۷	تعلیم قوؤتکه دلیل
۴۰۲	هندده علیکده کلیه سی
۴۰۵	علیکده کلیه سی شاگردلر نده اجرا ایدلمکده اولان نظام
۴۱۰	ایلمینسکی مکتوبی
۴۱۴	قزاق شاه ولی افندینک استفتاسی
۴۱۶	استفتاغه جواب
۴۱۹	وقت غزته سینک چو کچینه نظر
۴۲۰	اداره دن اعلان
۴۲۱	پیداغوغیا

برهان ترقی غزیته سینه

آبونه دفتری آچلدی

آسترخانده شمدیلک هفته ده بر، تزلکله هفته ده دورت مرتبه نشر ایدیلور.

ادی، سیاسی وهم تجاری ترکچه مسلمان غزته سیدر.

سنه لك آبونه بدلی اوچ روبله، آلتی آیلق ایکی روبله.

ناشر ومحرری: شیروانی مصطفی لطفی اسمعیلوف.

Адресъ: Астрахань Редакція Газеты „Бургани - Тараки“

اعلانات

قزانه ۱۹۰۷ سنه دیکابر ۱۰ نده چغا باشلاغان

سیاسی، ادبی، تجاری اخبار غزیته سینه آبونہ دفتری آچقدیر.
«اخبار» غزیته سی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، ادبی و دینی مسئلہ لرده
برنجی درجہ ده اولان اهل قلمنک اثرلری ایلہ تزیین ایسلہ چکدر.
غزیتہ حاضرده هفته ده ۳ دفعہ چیقادیر.

بهاسی: یلغہ ۵ صوم، ۶ آيغہ ۲ صوم ۵۰ تین، ۳ آيغہ ۱ صوم ۳۰ تین، ۱ آيغہ ۴۵ تیندر.
اداره خانه سی قزانه «بلغار» ۶-۷ نچی نومرلر ده.
محرر وناشری حارث فیض اللین.

Казань. №№ „Болгаръ“ ред. газ. „Эхбаръ“

«دین و معیشت» ژورنالی ۱۹۰۸ نچی سنہ دن باشلاب «ایزگو کیچه» لردن
بشقہ یالغزی چغاچقدیر. «ایزگو کیچه لر» نک وعد ایدلہ مشلری تمام ویرلہ چکدر. ژورنالہز
اولہ گی کبی هفته ده بر مرتبه چغوب دین و ملتہزہ فائدہ لی نرسہ لر یازیلہ چقدیر. توتدیفی
مسلکنہ ثابت اولوب حق یول اوزرہ دوام ایده چکدر.

۱۹۰۸ نچی سنہ ایچون آبونہ دفتری آچلدی.

بهاسی:	بر یلغہ	۶ آيغہ	۱ صوم ۵۰ تین	۳ آيغہ	بر آيغہ
شہر اچینہ	۳ صوم	۱ صوم ۵۰ تین	۱ صوم	۱ صوم	—
چیت شہر لرگہ	۴ صوم	۲ صوم	۱ صوم ۲۰ تین	۲ صوم	—
چیت مملکت لرگہ	۶ صوم	۳ صوم	۲ صوم	۱ صوم	—

شہر ایچی شاکردلرہ یلنہ ۲ صوم ۵۰ تین. چیت شہر شاکردلرہ یلنہ ۳ صوم.

Адресъ: Оренбургъ, редакция журнала

„Динъ ва Мағишеть“ телефонъ № 289.